

Inwentaryzacja nagrobków polskich w dawnych Inflantach Polskich – stan badań

Działania podejmowane wspólnie przez łotewskich i polskich badaczy i konserwatorów dzieł sztuki są elementem tworzenia dobrych kontaktów między obydwoma państwami, należy jednak pamiętać, że historia stosunków polsko-łotewskich nie była pozbawiona konfliktów. Dzieje owych relacji, mających początki w XVI wieku, ściśle wiążą się z Łatgalią – obszarem o pewnej szczególnej odrębności wynikającej ze znaczącej obecności etnosu polskiego i religii katolickiej. Na terenie Łatgalii, historycznych Inflant Polskich, znajduje się niemała liczba obiektów zabytkowych związanych z miejscowymi rodami inflanckimi, całkowicie lub częściowo spolszczonymi, jak Platerowie, Rykowie, Borchowie, Hylzenowie, Mohlowie czy Manteufflowie oraz rdzennie polskimi, jak Benisławscy, Bujniccy, Szadurscy, Karniccy, Żabowie...

Łatgalia to jedna z czterech krain historycznych składających się na współczesną Łotwę. W średniowieczu została podbita przez zakon kawalerów mieczowych, a po jego sekularyzacji w XVI wieku stała się wspólną domeną Korony i Litwy w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Nazwa *Inflanty Polskie* pojawiła się po pokoju w Oliwie w 1660 r., gdy Łatgalia, jako jedyna część Inflant, pozostała w granicach Rzeczypospolitej. Po pierwszym rozbiorze Łatgalia stała się częścią guberni witebskiej.

Łatgalia położona jest między granicą Łotwy na wschodzie, rzeką Dźwiną na południu (dzielącą od Semigalii), rzeką Ewikszta i jej prawobrzeżnym dopływem rzeką Pededze oraz jeziorem Łubań na zachodzie (oddzielającą od Inflant Szwedzkich).

Obecnie Polacy stanowią 7% populacji Łatgalii, niemniej jednak według badań z lat 90. katolicy stanowili 52% mieszkańców. Na podstawie dotychczasowych badań wydaje się pewne, że znaczna część Polaków mieszkających w dawnych Inflantach Polskich uległa wpływowi kultury łotewskiej lub rusyfikacji. Często na tamtejszych cmentarzach widać kwatery rodzinne, na których kolejne pokolenie piszą swoje nazwiska najpierw po polsku, potem już z błędami w polskiej pisowni, następnie po łotewsku, rzadziej po rosyjsku. Wydaje się słuszne stwierdzenie, że liczba osób pochodzenia polskiego na terenie Łatgalii jest kilkakrotnie

większa, niż wynika to ze spisów powszechnych. Trudno jednak mówić o ich przynależności do narodu polskiego, a raczej właśnie o polskim pochodzeniu.

Od kilku lat Fundacja Dziedzictwa Kulturowego realizuje projekt inwentaryzacji polskich grobów na cmentarzach w dawnych Inflantach Polskich. Dotychczas przeprowadzono prace terenowe w dawnych województwach prelskim, krasławskim, dyneburskim, rzeżyckim i lucyńskim. W wyniku kilku objazdów terenowych odwiedzonych zostało ponad 1000 cmentarzy na których zlokalizowano ponad 1800 nagrobków z polskimi inskrypcjami. Niestety często znajdowano nagrobki pozbawione inskrypcji, co do których, z dużym prawdopodobieństwem można by założyć, że postawione zostały na mogiłach Polaków. Brak jest jednak w tej kwestii pewności i takie obiekty nie zostały uwzględnione w pracach inwentaryzacyjnych. Na 2016 r. zaplanowano zakończenie tych prac.

Najcenniejsze znalezione obiekty typowane są do prac konserwatorskich. W 2014 r. Towarzystwo Tradycji Akademickiej we współpracy z Fundacją Dziedzictwa Kulturowego poddało konserwacji kwaterę żeliwnych grobów rodziny Platerów Zyberków w miejscowości Patmali koło Ilukszty.